

В учнях у дяка

Одного сонячного ранку восени 1822 року мама, у темно-зеленій корсетці, у синій широкій спідниці, у зеленій квітчастій хустці на голові, — уся святково усміхнена, пригостила Тарасові чупринку, наділа нову шапку, почепила йому через плече торбинку для книжок. Обдарувала лагідною усмішкою:

— Щастя тобі, синку, може, людиною станеш...

Так на восьмому році життя Тарас став учнем дяка.

Наука в школі була нібито проста — повторюй за дяком «аз, буки, веді, глаголь» та добре запам'ятовуй. Проте коли що забув, помилився або взагалі не вивчив, тоді — лихо! Лягай, рабе Божий, долілиць на ослона, оголюй спину, й над тобою справлятиме екзекуцію дяк-навчитель або «консул» — школяр, який виконує волю дяка. Усі «ази» дякової науки сумлінно проходив і Тарас, бо прагнув знань, а іншого шляху не було.

Звернімо увагу, що майбутній поет читав у дитинстві. Вибір книжок у нього був, звичайно, невеликий. Крім друкованого на Україні «Богословника», у якому було чимало духовних віршів церковнослов'янською мовою, він міг ознайомитися й з окремими творами художньої літератури. Це передовсім поширювана кобзарями й лірниками вірш-пісня Григорія Сковороди «Всякому городу нрав і права», друковані в пісенниках інші його вірші. Ще в дитинстві Тарас міг коли не читати, то принаймні слухати «Енеїду» Котляревського, бо твір цей ширився по Україні й друком, і в списках, був, можна сказати, на язиці в багатьох.

Коли до цього додати українські народні пісні, що Тарас чув від батька, від матері й сестри Катерини, а то й від захожих кобзарів і лірників, то не важко уявити духовну атмосферу, якою наснажувались душа й розум майбутнього поета. А ще ж не

забуваймо про народні казки, оповіді бувалого діда Івана та інших старих людей, про народні звичаї та обряди на весіллях, святі Нового року, Купайла, Великодня, силу-силенну колядок, щедрівок, приказок і примовок, на що така багата усна творчість українського народу.

Тож з дитинства, усупереч схоластичній науці дяків, Тарас, прилучаючись до всього народного, усотуючи в кожную жилку дух героїчності, незборності й високої поетичності своїх мужніх і талановитих пращурів, спершу підсвідомо, а з роками дедалі осмисленіше дозбирував дорогоцінні зерна національної духовності з неозорих розсипищ рідної культури. Так починалося формування естетичних смаків, закладалися основи народного світогляду. Якщо зважимо на надзвичайні природні здібності Тараса в царині малярства й поезії, рано розвинуту самосвідомість та непокірність вдачі, зможемо збагнути, як і заради чого дванадцятирічний хлопчик в умовах кріпосницької залежності відважився майже на героїчний для його віку вчинок — утекти від дядка й покинути рідне село. «Заставши його одного разу нестямно п'яного, я вжив проти нього власну його зброю — різки і, скільки було дитячої сили, відплатив йому за всі його жорстокості», — згадував поет.

Підліток повстав не просто проти лихої старшої людини, що збиткувалася з нього, а проти «будь-якого насильства однієї людини над іншою»

(За В. Чайковським). (431 слово)